

Νέοι νοσηλευτές: Το shock της μετάβασης

Καλλιρρόη Κουτρομπέλη,¹ Αξιοθέα Χαλκιώτη²

New nursing graduates:
The transition shock

Εισαγωγή

Η διαδικασία της μετάβασης από τον ακαδημαϊκό στον κλινικό χώρο αποτελεί μια σημαντική, δύσκολη αλλά και ιδιαίτερα στρεσογόνα περίοδο για τους νέους πτυχιούχους νοσηλευτές.

Σήμερα οι νέοι νοσηλευτές μπαίνουν σε ένα χαοτικό εργασιακό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται αφενός από προηγμένη ιατρική τεχνολογία και εστίαση των πολιτικών υγείας στη μείωση του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών και αφετέρου από μεγάλες ελλείψεις σε ανθρώπινους και υλικούς πόρους. Επιπλέον, το μεγάλο εργασιακό φορτίο, το κυλιόμενο ωράριο, καθώς και οι αυξημένες απαιτήσεις, ώστε να είναι γρήγορα ικανοί και αποδοτικοί στην εργασία, αποτελούν μεγάλες προκλήσεις που είναι δύσκολο να διαχειριστούν οι νέοι συνάδελφοι.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες συμβάλλουν στη φυγή των νέων νοσηλευτών από το επάγγελμα. Πιο συγκεκριμένα σε μελέτη που έγινε το 2012 σε 12 χώρες της Ευρώπης, μεταξύ αυτών και στην Ελλάδα καθώς και στην Αμερική, βρέθηκε ότι το ποσοστό των νέων νοσηλευτών που σχεδιάζουν να εγκαταλείψουν το επάγγελμα κυμάνθηκε από 49% (Φινλανδία και Ελλάδα) έως 14% (ΗΠΑ).¹

Το πρόβλημα αυτό της αποχώρησης των νέων νοσηλευτών έχει πολλαπλές επιπτώσεις τόσο για τους οργανισμούς υγείας, όσο και για το επάγγελμα, καθώς επιτείνει το πρόβλημα της νοσηλευτικής υποστελέχωσης και παράλληλα, συνεπάγεται απώλεια νοσηλευτών με νέες γνώσεις και ενδιαφέρον για το επάγγελμα και την ανάπτυξή του.

Το shock της μετάβασης

Μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η διερεύνηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι νέοι νοσηλευτές κατά τη διάρκεια προσαρμογής τους στο κλινικό περιβάλλον. Από το 1974, ο Kramer ασχολούμενος με το θέμα, ανέπτυξε τη θεωρία του “reality shock” ή shock μετάβασης από την εκπαίδευση στην επαγγελματική πρακτική, που λαμβάνει χώρα τους πρώτους μήνες της εργασίας. Με τον όρο αυτόν επιχειρήσε να περιγράψει τη σύγκρουση των αξιών που φέρουν

¹Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc, PhD, ΓΝΠ «ΤΖΑΝΕΙΟ»

²Νοσηλεύτρια ΠΕ

οι νέοι νοσηλευτές από τον ακαδημαϊκό χώρο, με τις αξίες που συναντούν στον χώρο εργασίας. Οι συγκρούσεις αυτές αφορούν σε διαφορές μεταξύ των πεποιθήσεων και της εικόνας που έχουν για το επάγγελμα και τον ρόλο του νοσηλευτή και της πραγματικότητας που βιώνουν. Όπως υποστήριξε ο Kramer, οι νέοι νοσηλευτές συναντούν στο νοσοκομείο ένα σταθερά περιχαρακωμένο περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από αυστηρά ιεραρχική κουλτούρα. Οι ανώτεροι και οι πιο παλιοί επιβάλλουν στους νέους κυρίαρχες κανονιστικές συμπεριφορές και τρόπους λειτουργίας που ουσιαστικά τους περιορίζουν σε εκτέλεση εντολών και συνεπάγονται την καλλιέργεια κουλτούρας υποταγής, με περιορισμό της ανάληψης πρωτοβουλιών και της κριτικής σκέψης.²

Περίπου 6 μήνες μετά τον προσανατολισμό τους στο κλινικό περιβάλλον οι νέοι νοσηλευτές βιώνουν stress που απορρέει από την άσκηση του επαγγελματικού τους ρόλου και τα ηθικά αδιέξοδα, που τους αποθαρρύνουν, τους απογοητεύουν και τους κάνουν να αισθάνονται ότι «έχουν χάσει τη γη κάτω από τα πόδια τους».³ Από την κατάσταση του shock ανακάμπτουν όταν αρχίζουν να ξεχωρίζουν τι δουλεύει καλά και τι χρειάζεται βελτίωση στον εργασιακό τους χώρο. Στη φάση αυτή είναι σημαντικό να κατανοήσουν ότι κάθε επαγγελματίας είναι υπεύθυνος για την πρακτική του και ότι είναι επιλογή και απόφαση δική τους να γίνουν οι νοσηλευτές που επιθυμούν να είναι.⁴ Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το στάδιο αυτό εμπεριέχει τον κίνδυνο του συμβιβασμού των νέων νοσηλευτών και την υιοθέτηση λιγότερο ιδανικών προτύπων, με σκοπό τη μείωση του stress και των ηθικών αδιεξόδων.⁵

Αναγνωρίζοντας τις δυσκολίες του μεταβατικού σταδίου, έχουν σχεδιαστεί και πρέπει να υποστηρίζονται και να εφαρμόζονται προγράμματα για την ομαλή προ-

σαρμογή των νέων πτυχιούχων νοσηλευτών στον χώρο εργασίας από πολλά νοσοκομεία διεθνώς, όπως και στην Ελλάδα.

Ο ρόλος των επαγγελματιών

Καθώς οι νέοι νοσηλευτές είναι το μελλοντικό σώμα του επαγγέλματος, είναι υποχρέωση όλων μας για την ανάπτυξη των επαγγελματιών, την προαγωγή της νοσηλευτικής και τη βελτίωση της παρεχόμενης φροντίδας, η υποστήριξη των νέων συναδέλφων κατά το στάδιο της μετάβασης. Στο ταξίδι αυτό της προσαρμογής και της ανάπτυξης τους είναι σημαντικό να είμαστε δίπλα τους, αρωγοί και υποστηρικτές σε κάθε βήμα. Με αυτόν τον τρόπο, κερδίζοντας ολοένα περισσότερη γνώση και εμπειρία, θα μπορέσουν να είναι πιο αποτελεσματικοί και να ωθήσουν και εμάς μπροστά με τη δύναμη και τα όνειρά τους.

Βιβλιογραφία

1. Aiken LH, Sermeus W, Van den Heede K, Sloane DM, Busse R, McKee M et al. Patient safety satisfaction and quality of hospital care: cross sectional surveys of nurses and patients in 12 European countries and the US. *BMJ* 2012, 20:344:e1717, doi: 10.1136/bmj.e1717
2. Kramer M. *Reality shock: Why Nurses leave Nursing*. C.V. Mosby Company, St Louis, 1974
3. Duchscher JEB. Transition shock: the initial stage of role adaptation for newly graduated Registered Nurses. *J Advanc Nurs* 2009, 65:1103–1113
4. Duchscher JEB. Out in the real world: newly graduated nurses in acute-care speak out. *J Nurs Administr* 2001, 31:426–439
5. Chang E, Hancock K. Role stress and role ambiguity in new nursing graduates in Australia. *Nurs Health Sci* 2003, 5:155–163